

RUDÁ ZÁŘE NAD BRNEM

VĚKOVÉ ROZMEZÍ:
12-15

BRNĚNSKÉ SOCHAŘSTVÍ POD
ROUŠKOU SOCIALISTICKÉ IDEOLOGIE

Jméno:
Třída:

ÚVOD

- Prof. Miloš Axman
-
- Tvůrce většiny brněnských socialisticky zaujatých soch. Studoval pod Vincencem Makovským (tvůrce sochy Rudoarmějce).

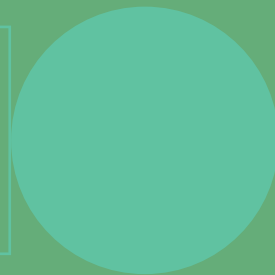
VEŘEJNÝ PROSTOR

Obrovské množství zakázek zajišťoval zákon, který ukládal, aby každá státní stavba (drtivá většina všech stavebních projektů) dala 1 až 4% z celkového rozpočtu na „výzdobu“. Toto „čtyřprocentní umění“ pak tvořilo estetické dominanty ve veřejném prostoru kolem vznikajících sídlišť, poliklinik, obchodních domů, výrobních podniků, administrativních a správních budov.

SOCIALISTICKÝ REALISMUS

Témata, která se vyzobrazovala se lišila dle dekády vzniku díla a typu média, ale obecně se zaměřovala na zemědělství a život obyčejných lidí s komunismem, vítězství pracujícího lidu nad imperialisty a vítězství SSSR nad nacismem (poválečné období). Konkrétněji v sochařství byly nejčastější například podobizny Lenina a Stalina či vojáků rudé armády. Ostatní styly v tu dobu konkurující (symbolismus, impresionismus, kubismus) byly aktivně vystrkovány z uměleckého prostředí a považovány za buržoazní styl.

VINCENC MAKOVSKÝ

Vincenc Makovský (1900–1966) byl významný český sochař, malíř a designér, který patřil k nejvýraznějším představitelům českého moderního sochařství 20. století. Narodil se 3. června 1900 v Novém Městě na Moravě a studoval na Akademii výtvarných umění v Praze u Jana Štursy.

Ve své tvorbě byl ovlivněn kubismem a surrealismem, později se přiklonil k realismu a socialistickému umění. Byl členem avantgardní skupiny Devět-sil a jeho díla se uplatnila nejen ve volné plastice, ale také v průmyslovém designu. Podílel se například na návrhu známého československého ventilátoru či automobilových designů.

K jeho nejvýznamnějším dílům patří busta Tomáše Garrigua Masaryka, socha Vítězství v Brně, socha Rudoarmějce v Ostravě nebo socha Přemysla Otakara II. v Brně. Po druhé světové válce se aktivně podílel na vytváření monumentální plastiky ve veřejném prostoru a jeho práce byly součástí výzdoby pavilonů na světové výstavě Expo 58 v Bruselu.

Miloš Axman (1926–1990) byl český sochař a pedagog, který se specializoval na monumentální plastiku a patřil k významným představitelům socialistického realismu v českém sochařství. Narodil se 5. listopadu 1926 v Kelči a studoval na Akademii výtvarných umění v Praze u sochaře Karla Pokorného.

Ve své tvorbě se zaměřoval především na figurální kompozice a portréty, často inspirované dělnickou třídou, revolučními myšlenkami a historickými osobnostmi. Jeho styl se vyznačoval realistickým pojetím, důrazem na dynamiku postav a pevnou modelací hmoty.

Axman vytvořil mnoho veřejných soch a památníků po celém Československu. Mezi jeho nejznámější díla patří pomník Julia Fučíka, plastiky s tématy práce a boje za svobodu či různé reliéfy a alegorické kompozice. Působil také jako pedagog a vychoval řadu mladých sochařů, čímž ovlivnil další generace českého umění.

Zemřel 31. srpna 1990. Jeho dílo zůstává součástí českého kulturního dědictví a odráží specifickou epochu československého umění druhé poloviny 20. století.

MILOŠ AXMAN

RUDO ARMĚJEC

VINCENC MAKOVSKÝ

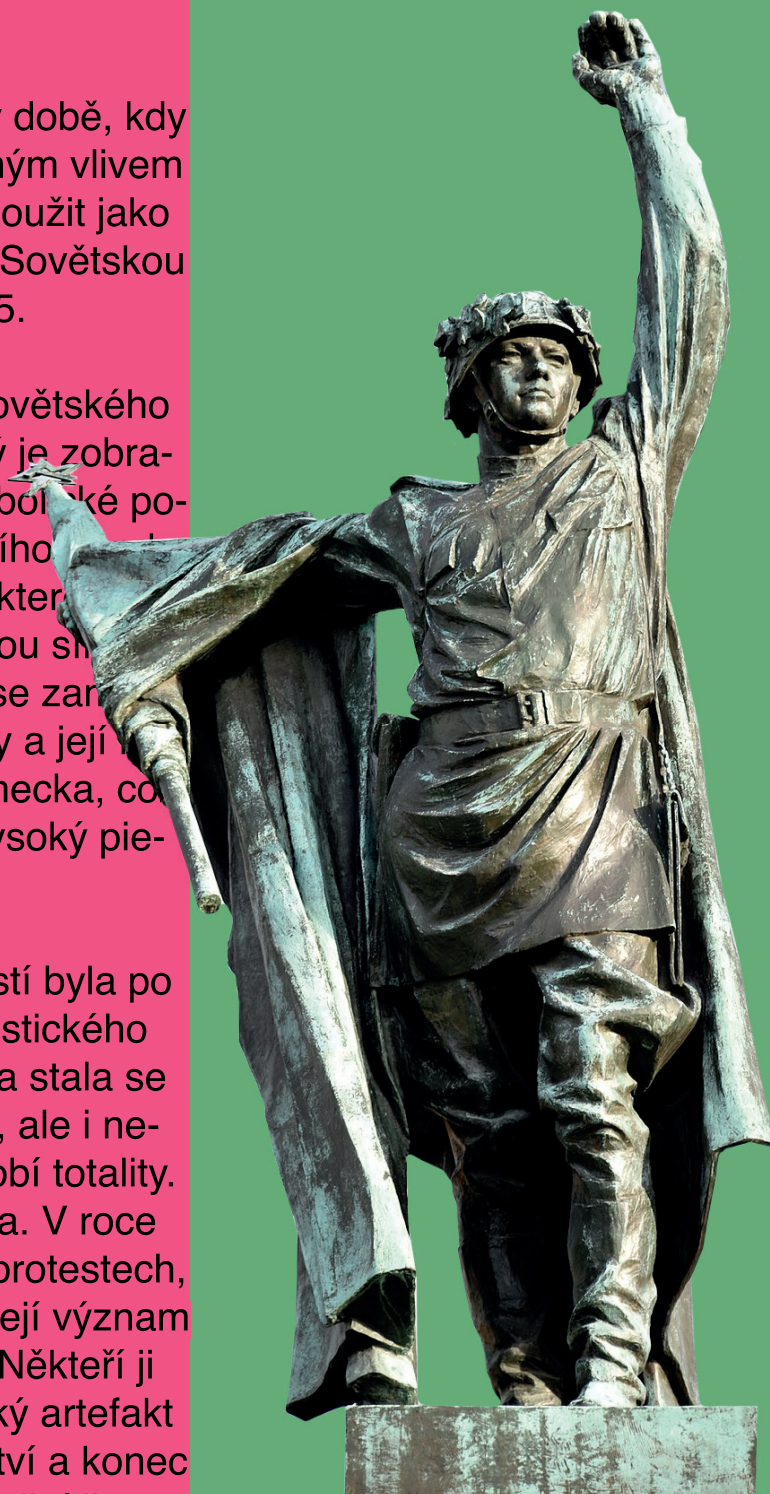
- Rok vzniku:
- Místo:
- Materiál:

Byla vytvořena v roce 1953, v době, kdy Československo bylo pod silným vlivem Sovětského svazu, a měla sloužit jako připomínka osvobození Brna Sovětskou armádou v roce 1945.

Samotná socha zobrazuje sovětského vojáka s puškou v ruce, který je zobrazen ve statické, ale silně symbolické pozici. Socha byla součástí širšího monumentálního sochařství, které oslavovat hrdinství a vojenskou sílu sovětských vojáků. Makovský se zaměřil na idealizaci sovětské armády a její roli při porážce nacistického Německa, což bylo v té době kladeno na vysoký piedestal.

Socha na Moravském náměstí byla po roce 1989, po pádu komunistického režimu, dlouho diskutována a stala se symbolem nejen pozitivních, ale i negativních vzpomínek na období totality.

V roce 1991 byla odstraněna. V roce 2014, po mnoha diskusích a protestech, byla znovu obnovena, avšak její význam zůstal předmětem rozporů. Někteří ji vnímají jako důležitý historický artefakt připomínající vojenské hrdinství a konec druhé světové války, zatímco jiní ji považují za symbol okupace a autoritářské

PRACOVNÍ LIST

Sochy v této prezentaci odráželi tehdejší dobu a její hodnoty. Jaké hodnoty myslíte, e má naše dnešní společnost (ať u v Česku či celkově)? Jak by vypadala socha, co by je měla vyjadovat? Zkuste si ji pedstavit a načrtnout.

Pokud Vás nic nenapadá, zamyslete se, co je pro Vás nejdůležitější, jaké hodnoty zastáváte vy (nap.: svoboda, samostatnost, laskavost, přátelství...) a načrtněte svoji sochu podle toho.

KOMUNISTÉ

PROF. MILOŠ AXMAN

- Rok vzniku: 1958
- Místo: Moravské náměstí, kousek od Rudoarmějce
- Materiál:

Do roku 1990 stála na Moravském náměstí, kousek od sochy Rudoarmějce. Brňané si dělali legraci, že stojí zády k práci, jelikož za nimi sídlila redakce Práce. Méně legrační lidový název je Výbuch.

Sousoší tvořily tři postavy, dělníka, kosmonauta a ženy s družicí. Odkazovalo na vesmírné a atomové úspěchy komunismu.

POMNÍK OBĚTI RUDOARMĚJCŮ PŘI OSVOBOZOVACÍCH BOJÍCH

PROF. MILOŠ AXMAN

- Rok vzniku:
- Místo:
- Materiál:

Pomník stával před akademií Antonína Zápotockého (dnešní Univerzitou obrany) na Leninově ulici (přejmenována na Kounicovu).

PAMÁTNÍK DĚLNICKÉHO HNUTÍ

LADISLAV MARTÍNEK

- Rok vzniku: 1957
- Místo: Bílá hora, Brno - Židenice
- Materiál: beton, žula (deska)
  - výška: 2,5 m

Tento betonový blok sen nachází na Bílé hoře. Odkazuje na demonstrace dělníků brněnských textilních továren, především na Josefa Hybeše, který byl jejich organizátorem. Poblíž je vytesaná deska z hnědé žuly s nápisem a s reliéfem komunistického symbolu, srp a kladiva. Kameník údajně vytesal na pomník nesprávné datum demonstrace (1869), mělo být 1893 kdy zde brněnští textilní dělníci manifestovali za všeobecné volební právo a lepší pracovní podmínky. Tato socha stojí dodnes.

Většina Axmanových děl byla po Sametové revoluci vyřazena z veřejného prostoru.

K ZAMYŠLENÍ

Úkol: Utvořte skupinky po tří lidech a proberte následující otázky. Potom se vraťte do skupiny a debatujte jako třída.

Máme si sochy ponechat a nezbavovat se jich? Je to kulturní dědictví, nebo reprezentace bývalého režimu?

Líbí se Vám osobně tyto sochy? Vystavili byste jsi je na zahradě nebo v obývací místnosti, kdybyste mohli?